

psycholoog
zoo simpel
ken.
die er be-
ongeluk met
boek triest.
Want door
Beumer of
n, ze hebben
Het is voor
rhuizing zoo-
is de meneer
dachten, dan
te kunnen er
z. Zaken zijn
een belang-
die goed op

Beumer zijn
st Ziekenhuis,
dschap enz.,
ij" genoeg is,
de politie bij
kosten!

woonte, om
noot verlaan
nem bewaard
aan dankoffen
zweeten! Hoe
de gift wordt.
t er een dub-
ensch. Zoo is
moment van

en. God krijgt

erlijk bekend,
dat het leven
neent, schuilt
wanneer dan
o lang terug-
ksche dingen,
hebben voor
zorg voor het

im boek, om-
mdat het zoo
nschelijk, zoo
oudig, sober

H. S.

RIE

agd wegens

zijn eenigheid
uwen en met
s oude kerk
nt wel boven
ngenooten was

nun devoir te

geesten kon-
kerkelijke ge-
nen 1620-30 is
na, maar dit
e twisten het

getwijfeld een
Na den dood
em den leider
zien. Op die
m zeer zeker

de Goudsche
er van vaders-
weest, terwijl
school aldaar
n geestelijken
de Latijnsche
lands na 1580
amsterdam en
universiteits-

erstandelijken
n stagen ijver
wandel. Deze
g bijgebleven
og de werken
Hierin vond
de Roomsche
minus*) hem
wijfel aan de

ör zijn Amster-
J. W. ter Haar,
logetische voor-
or den druk ge-

dat niet steeds het geval. Er was een groep ge-
trouwen, die hem verstonden, maar er was ook
een breede schare, die niet onvatbaar was voor
verdachtmaking van Calvijn. Vooral wanneer dit
geschiedde door andere Gereformeerde predikan-
ten, begonnen velen Calvijn te wantrouwen. Zelfs
zeer onzinnige aanklachten werden aanvankelijk
door velen geloofd of wekten minstens eenig wan-
trouwen.

Het is niet zoo algemeen bekend, dat Farel en
Calvijn door een Gereformeerde predikant van Lau-
sanne zijn beschuldigd van Ariaansche ket-
terij en van Sabellianisme en dat zij zich
daarover hebben moeten verdedigen en van ver-
denking zuiveren voor een synode te Lausanne en
later voor de synode van Bern, waar alle predi-
kanten uit het Bernerland en de tweehonderd
leden van den Grooten Raad van Bern aanwezig
waren. 't Was in 1537.

De predikant, die hier als aanklager optrad,
heette Caroli. Hij wilde nieuwigheden invoeren,
zooals „bidden voor de dooden". Calvijn wilde
deze nieuwigheden den kop indrukken. Caroli
keerde zich toen tegen Calvijn en klaagde hem
aan. Calvijn vroeg toen een synode aan, om deze
zaak te beslechten. Caroli was Roomsche priester
gewest en hij had het gebracht tot prior van de
Sorbonne te Parijs. Hij was doctor in de theologie.
Hij was een der eerste priesters, die voor de refor-
matie gewonnen waren. Eenige uitdrukkingen in
zijn preeken brachten hem in aanraking met de
Inquisitie, doch hij vluchtte naar de Koningin van
Navarre, die hem beschermde en hem een pries-
terplaats gaf in haar land.

In dezen tijd was het niet uit te maken of Caroli
voor de reformatie was of tegen. Hij preekte refor-
matorisch, doch hij gaf de Inquisiteurs evenwel
de gelegenheid om twee jonge Gereformeerden ter
dood te brengen. Bovendien was zijn zedelijk ge-
drag allerslechtst. Ontucht en dronkenschap en
van de Schrift afwijkende Romaniserende leerin-
gen werden hem door ingewijden verweten en ken-
merkten zijn levensbeginzel.

Caroli was echter voor 't groote publiek een
andere. Hij werd Gereformeerde predikant in Lau-
sanne en kreeg daar, zeker vanwege zijn titels en
geleerdheid, een veel grooter huis en driemaal
zooveel tractement als Viret... wat voor degenen,
die hem doorzagen, tot groote ergernis was. Na
zijn valsche aanklachten tegen Calvijn is hij af-
gezet, ook wegens zijn onzedelijk gedrag — en
toen is hij weer Roomsche geworden.

In later jaren zien we hem weer bedelen om de
gunst van de vooraanstaande Gereformeerde predi-
kanten. Zelfs Farel liet zich toen bepraten. Maar
Calvijn vertrouwde hem niet meer en verzetste
zich er fel tegen, dat Caroli weer in het ambt
zou komen. Daarop is Caroli voor de derde maal
Roomsche geworden en spuwde hij zijn persoon-
lijken haat tegen Calvijn en Farel uit in zijn pree-
ken. Volgens Beza is hij gestorven in een hospitaal
in Rome.

Deze predikant heeft in 1537 op de synode, toen
Calvijn nog nauwelijks een jaar als jong predi-
kant (hij was toen 28 jaar) in Genève werkte, hem
den eisch gesteld, dat hij de oude „geloofsbelijde-
nis van Athanasius" zou onderteekenen. 't Ging
over de termen „Drieëenheid" en „Persoon", die

waarde der goede werken, een twijfel die toenam,
toen hij eens „ad valvas academias" eenige stel-
lingen vond aangeplakt over de verdienste der
goede werken. Hierin straalde, naar hij meende,
zulk een menschelijke hoogmoed door, dat hij zich
verontwaardigd afwendde.

Blijkbaar waren — ofschoon hij in uiterlijke
dingen en ook wel naar eigen overtuiging een
trouwe zoon der kerk was — zijn twijfelingen niet
ontgaan aan het oog zijner superieuren. Waar-
schijnlijk achtten zij het goed voor hem, dat hij
eenigen tijd in een andere omgeving kwam en der-
halve werd hem een zending naar Haarlem op-
gedragen. In Holland gekomen, vertoefde hij ge-
ruimen tijd in den schoot zijner — zuiver katho-
lieke — familie. Met niemand sprak hij over zijn
twijfelingen, ofschoon die eer toe- dan afnamen.

Het was het oude dilemma: verdienste der goede
werken — werk van Christus. Coccejus kon dan
later ook terecht zeggen, dat Trigland al Gere-
formeerde was, voor hij de Gereformeerde leer
kende. Gedreven door zucht naar zekerheid begon
hij op dit punt en weldra ook op andere punten
de werken der Reformatoren te onderzoeken. Nu
ging hem het volle licht op en werd hij een over-
tuigd aanhanger der Reformatie. Het is te be-
grijpen, dat dit niet ging zonder zwaren inner-
lijken en uiterlijken strijd, ook met zijn familie.

Jacobus Trigland moest echter uitzien naar een
middel van bestaan. Door tusschenkomst van
vrienden werd hij, nog slechts 19 jaar oud, rector
der Latijnsche school te Vianen. Daar deed hij
zijn belijdenis bij Ds Selcartius, die hem aan-
spoorde te staan naar het ambt van predikant in
de Gereformeerde kerk. Hieraan gaf hij, niet son-
der veel aarzelen, gehoor en in 1606 werd hij,
na preparatoir examen voor de classis Gouda,
toegelaten tot den predikdienst in de Gereformeer-
de kerk. Stolkwijk was zijn eerste gemeente. Daar
bracht hij enkele rustige jaren door, jaren van

Farel en Calvijn opzettelijk niet gebruikt hadden.
Calvijn heeft toen pertinent geweigerd zich aan die
termen door onderteekening te binden. Hij gevoel-
de hier tirannie van een vijand der waarheid, die
de termen dier belijdenisschriften wilde gebruiken
om de waarheid tegen te staan.

Caroli kon hem toen met een schijn van recht
beschuldigen, dat hij de belijdenisschriften der
oude kerk niet erkende.

Calvijn liet zich in den verderen strijd ontvallen,
dat de geloofsbelijdenis van Nicea niet geheel vrij
was van spelen met woorden. Caroli viel hem
daarover heftig aan, nog in 1539.

De andere predikanten hebben toen nogmaals
aandrag bij Calvijn geëffend, dat hij — daar hij
toch zakelijk de belijdenis van Nicea erkende —
maar zou onderteekenen om zich te bevrijden
van den laster. Doch Calvijn bleef pertinent weig-
eren. Hij gevoelde het onrechtvaardige en gevaar-
lijke van Caroli's „ijver voor de leer". Hij heeft
ook in dezen als een trouwe herder de waarheid
Gods gediend.

Hij gevoelde, dat hij de leer der kerk — ook de
belijdenis van Nicea — meer diende met zijn weig-
ering, dan met onderteekening.

En daarom trotseerde hij het gevaar, dat Caroli's
aanklacht een schijn van recht verkreeg.

Een volgende maal zal ik uit de brieven van
Calvijn citeeren wat Calvijn over deze kwestie
heeft geschreven.

A. JANSE.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Luther en de Zending.

Op het eerste gezicht hebben die twee niet veel
met elkaar te maken. De Hervormer van Witten-
berg is niet gekomen tot de Zending. Men
heeft verschillende argumenten aangevoerd om dit
feit te verklaren.

De overtuiging, dat het wereldgericht voor de
deur stond, zou Luthers zendingsactiviteit heb-
ben verlamd. Daarnaast zou hij sterk onder in-
vloed gestaan hebben van de meening der Scholas-
tici, die met een beroep op Ps. 19:5 en Rom. 10:18
van geen zending meer wilden hooren. De Aposte-
len toch hadden het Evangelie al gebracht heel
de wereld over. Deze voorstelling sloot zich nauw
aan bij de oude legende van de verdeling der
wereld door de Apostelen.

Het is Karl Holl geweest en na hem G. Simon,
die overtuigend hebben bewezen, dat beide argu-
menten bij Luther geen steek houden.

Dat het naderend wereldgericht hem van practi-
sch zendingswerk zou hebben afgehouden is niet
denkbaar. Indien het waar is, dat deze verwachting
zoo sterk bij Luther leefde en zijn spankracht
brak, hoe moet dan heel het hervormingswerk
worden verklaard. Dan had hij ook daarin niet zoo
rusteloos kunnen arbeiden.

Nergens, zoo zegt Karl Holl, voelt Luther zich
door de naderende wederkomst van Christus van
de plicht tot werken ontslagen.

ernstige studie. Evenwel wijdde hij ook veel aan-
dacht aan het werk in de gemeente en als pre-
diker was hij zeer geliefd. De Stolkwijksche school-
meester had echter wel juist gezien, toen hij voor-
spelde, dat de Amsterdammers zulk een predikant
wel voor zich zouden begeren.

Vrij spoedig kwam het beroep uit Amsterdam.

Toen Trigland in 1610 op familiebezoek in
Amsterdam was, had hij daar, op verzoek van
Plancius, die juist ziek was, een paar maal ge-
preekt en dit had tengevolge, dat hij 5 Aug. 1610
beroepen werd. Den 30sten September gaven de
burgemeesters hun consent daartoe, evenals de
classis, en 28 Nov. daaropvolgend preekte hij voor
de eerste maal als Amsterdamsche predikant in
de Oude Kerk over Math. 16:16 en 18. Eerst
24 December volgde de officiële bevestiging.

Gedurende de eerste jaren van zijn verblijf in
Amsterdam trad Trigland weinig op den voor-
grond. Niet alleen, dat de bearbeiding der ge-
meente vrij wat eischen stelde aan den Dienaar
des Woords, ook de eigenlijke predikdienst was
niet licht: er werden toen ook nog geregeld week-
diensten gehouden.

Intusschen was de strijd tusschen Gomaristen en
Arminianen in volle hevigheid ontbrand. Aan
welke zijde Trigland stond is niet twijfelachtig
voor wie in zijn schaarsche overgebleven brieven
leest de verzuuchting over Gomarus' vertrek uit
Leiden en de woorden van ingenomenheid met
Sybrand Lubbertsz. werk tegen Vorstius.

Zijn meer openbare werkzaamheid tegen de Re-
monstranten begint in 1614. In genoemd jaar ver-
scheen de resolutie der Staten van Holland tot
onderlinge verdraagzaamheid. Door den kerkeraad
van Amsterdam werd aan de dienaren Trigland,
Rolandus, Ursinus en Plancius opgedragen een
weerlegging op te stellen. Vanaf dit jaar heeft zijn
pen feitelijk niet gerust in den strijd tegen de
Remonstranten. 't Behoefte dan ook geen verwonde-

Maar heeft dan de hervormer met een beroep
op Ps. 19:5 „dat hun geluid over de geheele aarde
is uitgegaan", gemeend dat de kerk van zijn dagen
nu vrijgesteld was van zendingsarbeid? Ook dit
gaat niet op. Het was juist Luther, die heel nuch-
ter naar het pas ontdekte Amerika wees. Daar
was toch zeker niet het Evangelie gepredikt „en
hun geluid gehoord".

Hij geeft een andere verklaring van dit vers en
vergelijkt daarin de prediking van de Apostelen
met een steen, die in het water geworpen steeds
breeder kringen trekt. Zoo gaat het vandaag nog
met de prediking, zegt Luther. Zij is door de
Apostelen begonnen en moet verder gedragen wor-
den. Luther kent dus een zendingstaak.

Hij weet dat eerst wanneer het Evangelie „in
aller Welt" gepredikt is, dat dan pas infreden
zal de jongste dag.

Dat Luther niet van Zending geweten zou heb-
ben, is dus niet vol te houden. Maar dan gaat nog
meer klemmen de vraag, waarom hij niet ge-
komen is tot de Zending. De verklaring daar-
voor zal men stellig moeten zoeken in de gewel-
dige taak, die Luther zich gesteld zag in den
opbouw der jonge kerken. Wie iets kent van de
ontzaglijke moeilijkheden, waarmee men in en na
de Reformatie geworfeld heeft bijv. om predikers
te vinden voor de eigen kerken in de landen der
hervorming, die gaat begrijpen dat men geen krach-
ten over had voor den dienst op een zendings-
veld.

Kon er dus van practischen Zendingarbeid geen
sprake zijn, toch heeft Luther de noodzaak er-
van wel bepleit.

Belangrijk is hier zijn houding tegenover den
Islam. De politieke situatie van zijn dagen — beleg
van Weenen door de Turken — richtte als van-
zelf zijn aandacht op dezen fellen tegenstander
van het Christendom. Luther heeft het gevaar
onderkend. Hij ziet in den Islam den Gog uit
Openbaringen. En tegen dezen vijand roept hij heel
de Christenheid op.

Met een voor zijn tijd bewonderenswaardig in-
zicht heeft hij de kracht en zwakte van de
religie van den profeet geteekend, en daardoor
stimulerend gewerkt op de belangstelling voor
en de studie van den Islam. Als er een latijnsche
weerlegging van den Koran verschijnt van de hand
van een Dominicaan, aarzelt Luther niet daarvan
een deitsche bewerking te geven.

Hij springt voor Bibliander in de bres, als deze
in Bazel bedreigd wordt met verbanning om zijn
vertaling van den Koran en schrijft zelfs een
voorwoord bij de uitgave van deze vertaling.

Zoo heeft Luther telkens weer den Islam binnen
zijn gezichtskring getrokken. Zijn bestrijding van
dezen tegenstander staat ook in nauw verband met
heel den opbouw van zijn levenswerk. Hij ver-
wacht groote dingen voor de Kerk zelf, wanneer
zij in de tegenstelling met den Islam zich gaat
bezinnen op wat zij zelf bezit.

Sterke zendingsmotieven spreken ook af en toe
mee. Hij hoopt dat door de gevangen genomen
Christenen enkele Turken voor Christus gewonnen
worden en dat de door de Turken onderworpen
Christenen staande mogen blijven om met het
Evangelie in de hand hun overwinnaars te over-
winnen.

ring te wekken, dat hij in 1618 mede werd afge-
vaardigd naar de Synode te Dordrecht. Een er-
kenning zijner verdiensten was ook, dat hij mede
waardig werd geacht de canones tegen de Remon-
stranten op te stellen.

Zooals wij reeds opmerkten, was de strijd met
de beslissing der Synode niet uit. Weliswaar had-
den de Gereformeerden overwonnen voorzover
het de leer betrof, maar de Kerkorde werd niet
algemeen ingevoerd.

Evenmin werd de hand gehouden aan de be-
sluiten tegen de Remonstranten. Vooral in Amster-
dam niet. De vroedschap bleek al minder geneigd
aan de vermaningen der predikanten in dezen
loet te geven.

De leiding der vroedschap, die in handen was
geweest van den streng-calvinistischen Reinier
Pauw, verviel in 1621 aan meer libertijns gezinde
regenten. Wel moesten deze tot aan 1625, het jaar
van Maurits' dood, de kerkelijken veelal ontzien,
maar na genoemd jaar trad de vroedschap meer
dan eens bits tegen den kerkeraad op. In zijn ver-
zet tegen de conventikelen der Remonstranten
stond de Kerkeraad zeker in zijn recht en dat dit
machtige lichaam doortastende maatregelen durfde
nemen zonder aanzien des persoons, blijkt uit het
bekende banvonniss van 1623. 't Is te begrijpen,
dat de scheuring in de kerk en 't verlies van lid-
maten de predikanten met droefheid vervulde.
Misschien in verband met het zooveel genoemd
banvonniss deed Trigland in 1623 zijn „Christelijke
en Vriendelijke Vermaninghe" het licht zien.
Hoewel de schrijver de Remonstranten eigenlijk
beschouwt als misleiden, bemantelt of verzacht hij
de waarheid nergens. Het werk maakte ook op
de tegenpartij een diepen indruk.

Zaandam.

SJ. P. DE JONG.

Daarin ziet hij de eenige mogelijkheid om den Islam te overwinnen. Met kruistochten bereikt men niets en Luther verwijt dan ook den Paus den steun, dien hij daaraan gaf in plaats dat hij, naar zijn ambt, predikers van het Evangelie tot de Turken zond.

Telkens weer hooren we Luther de vraag stellen en beantwoorden of de Christenen niet gehouden zijn om zending te drijven onder de volgelingen van den profeet. Reeds in 1519, in de verklaring van den tweeden Psalm, schrijft hij, dat de Mohammedanen zich stellig zouden bekeeren, als het aantal Christenen onder hen maar groot genoeg was. Hoe hij zich de practische verwerkelijking daarvan gedacht heeft wordt niet duidelijk.

De beantwoording van die vraag was ook zeer zwaar. De koloniale wereld bevond zich in handen van de roomsche machten Spanje en Portugal, die op aanwijzing van den Paus die wereld onder zich verdeeld hadden. Waar moest men dan een terrein zoeken voor een protestantschen zendingsarbeid? Heel de situatie van die dagen verhinderde den opzet van een georganiseerden zendingsarbeid.

Geen der hervormers heeft dan ook de kerken direct voor de Zendingstaak geplaatst.

Toch zijn in Luthers levenswerk de lijnen al getrokken, waarlangs de zending zich in reformatorischen zin kon ontwikkelen.

Holl wijst in dit verband op Luthers kerkbegrip, dat direct leiden moet tot de zendingsgedachte. Christus regeert in Zijn kerk, en zooals de zichtbare kerk waarin het Woord verkondigd wordt, Zijn werktuig is, waardoor hij Zijn onzichtbare kerk bouwt, zoo is ook iedere Christen afzonderlijk geroepen Hem als Zijn werktuig te dienen.

Daaruit volgt voor Luther direct — en dat moet ons Gereformeerden wel toespreken — dat niet alleen de „Landeskirche“, maar ook iedere gemeente bevoegd is, zonder machtiging van wie ook, een eigen zendingswerk te beginnen. Daarbij legt Luther sterken nadruk op het algemeen priesterschap der geloovigen en roept zoo alle krachten van alle gemeenten op om tenminste in het gebed mee te arbeiden in dat werk.

God en Christus werken, de mensch is slechts werktuig, hij kan slechts het Evangelie doorgeven. Maar als werktuig is hij onontbeerlijk en mag zijn eer daarin vinden, dat God hem in Zijn dienst gebruiken wil.

Niet alleen in het algemeen heeft Luther zoo over de Zending gesproken. Ook over de uitwerking in de practijk heeft hij zijn gedachten laten gaan. We zagen het hoe hij daadwerkelijk mee gewerkt heeft om de kennis van den Islam te verdiepen.

Hij vraagt van de zendelingen dat zij het volk, waaraan ze het Evangelie zullen gaan brengen, door en door kennen in zijn zeden en gewoonten, vooral ook in hun taal. Bijzonder dringt hij er op aan, dat men het goede in het vreemde volk zal weten te waardeeren. Zelf gaf hij daarin het voorbeeld. Heel anders toch dan de meeste van zijn tijdgenooten zag Luther ook de goede dingen in den Islam. Hij prijst hun godsdienstigen ijver en klaagt zelfs, dat vele Christenen, die toch het Woord Gods hebben en den naam van Christus belijden, slechter Christenen zijn dan de Mohammedanen in hun godsdienst.

Luther kent de kracht van het heidendom, dat overwonnen moet worden.

Het zijn hoofdzakelijk drie kenmerken, die voor hem het heidendom typeeren.

Allereerst het verlangen om God als middel te gebruiken tot de verwezenlijking van eigen begeerten. Steeds wordt God dan gedegradeerd tot een dienaar der menschen.

Dan de voorstelling, dat het in de macht van den mensch ligt om God te dwingen, hetzij door het offer en goede werken, hetzij in groveren vorm door tooverij.

En tenslotte ziet hij het heidendom zich uitwerken in het wettisch karakter, dat zulk een religie draagt. Want de voorstelling, dat men op God invloed kan uitoefenen, brengt steeds met zich mee de gedachte, dat de één of andere vorm daarvoor bijzonder geschikt moet zijn.

Daartegenover nu ziet Luther als de eerste taak van de Zending om de ware verhouding tusschen God en mensch te prediken. De niet-Christen moet daardoor een indruk krijgen, welke weldaden God de Almachtige hem gewezen heeft, zoodat hij de goedheid Gods gaat zien die hem tot dank verplicht. Langs dien weg wil Luther dan in volle vrijheid het geloof wekken.

Hier komt Luther aan het punt, dat in onze dagen zoo sterk de aandacht vraagt op bijna alle Zendingsvelden, het vraagstuk van de christelijke vrijheid. Tegenover het wettisch karakter van den Islam legt Luther weer, als Paulus, den volken nadruk op die vrijheid ook voor de pasbekeerden. Hij waarschuwt uitdrukkelijk tegen het gevaar dat het Evangelie als een nieuwe wet wordt aanvaard. Daardoor zou het oude heidendom weer zijn intrede doen in de kerk. Dit gevaar kan alleen overwonnen worden door de echt christelijke vrijheid, die ieder persoonlijk voor God stelt, en die daardoor de eigen verantwoordelijkheid in de hoogste mate scherp en tegelijk leert zien, wat God werkelijk vraagt.

Zoo heeft de zending binnen Luthers gezichts-

kring haar eigen plaats. Tot de Zendingstaak is het bij hem niet gekomen. Het zijn nog maar zendingsgedachten, maar hij heeft daarmee het fundament gelegd, waarop latere geslachten hun zendingswerk optrokken.

Z.

J. v. d. L.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Een Amerikaansche Synode in zitting.

IV.

De Wezemanzaak. In onze laatste bijdrage voor „De Reformatie“ maakten wij melding van ons plan om nog een artikel te schrijven over de zoogenaamde „Wezemanzaak“. Reeds driemaal in de geschiedenis der Christian Reformed Church waren er, wat men in het Engelsch noemt: „Heresy trials“, of ketterij-processen. De eerste van die betrof Dr H. Bullema, beschuldigd van afwijkingen op twee punten in zijn premillennialistische leer. Het gold in zijn geding het Koningchap van Jezus en de eenheid van het volk Gods van het Oude en het Nieuwe Testament.

Later kwam er een dergelijke „trial“ op betreffende een der Professoren, destijds verbonden aan Calvin Seminary en ook van modernistische leer beschuldigd.

Het derde „heresy trial“ gold den bekenden Ds H. Hocksema, en diens leer omtrent de algemeene genade. De Synode poneerde destijds drie stellingen die zeker ook aan het „Reformatie“-publiek wel bekend zijn, zoodat ik daar nu niet op in ga.

In al de bovengenoemde „heresy trials“ weigerde men zich te onderwerpen aan de uitspraak der Synode, wat natuurlijk in die gevallen op scheuring uittiep. Hoe zou het nu gaan in betrekking tot Dr Wezeman? Er was heel wat gebed omdat er zeer veel op het spel stond. Met name in de wereldstad Chicago waar de situatie bij velen onzes volks „tense“ was.

Voor hen in Nederland, die dat niet mogen weten, zij kortelijk gesommeerd, dat de boven genoemde zaak opkwam door beschuldiging, dat het hoofd van een onzer inrichtingen voor middelbaar christelijk onderwijs in Chicago, modernistische stellingen leerde. Dat hoofd is Dr. F. H. Wezeman, die nadat hij gradueerde als advocaat, candidaat werd in de theologie, en daarna geordend als predikant, en dienst deed in verband met de destijds bestaande inrichting voor middelbaar onderwijs te Grundy Center, Iowa. Vandaar ging hij naar Chicago, waar hij het hoofd werd van de reeds genoemde inrichting, die onder hem zeer opbloede.

De Synode van 1936 benoemde eene commissie om de Classis waaronder Dr. Wezeman ressorteerde, bij te staan in het onderzoek van zijne leer, zooals vervat in zekere „Notes“, die hij geprepareerd had voor zijne scholieren. Die Notes waren heel uitgebreid; naar onze meening veel te uitgebreid, voor jongens en meisjes die een inrichting van middelbaar onderwijs bezochten. Maar dat doet hier niets ter zake.

Wat beschuldigingen uitlokte was, dat er in die „Notes“ allerlei elementen waren, die strekten met onze Gereformeerde Belijdenis. Na nauwkeurig, en naar wij overtuigd zijn, onpartijdig onderzoek door een bevoegde commissie, waaronder twee hoogleeraren van Calvin Seminary, werden vier punten van beschuldiging voor de Synode gelegd. Het eerste punt was, dat de Notes eene valsche evolutionistische beschouwing bevatten van de ontwikkeling van de openbaring en van den godsdienst van het oude Israël.

Dat bleek — we geven hier de vertaling van Ds H. Keegstra in „De Wachter“ — allereerst omtrent Dr. Wezemans leer omtrent „de godheid van Yahweh“. Hij leerde:

„In de dagen van Amos hield het volk Yahweh als één van de vele goden. Hoewel ze geloofden, dat Hij de ware God van Israël was, erkenden ze ook Bel en Nabu als goden van de Babyloniërs; Chemos als de god der Moabieten; Dagon als de god der Filistijnen; enz. Natuurlijk, een getrouw onderdaan van Yahweh was niet verondersteld eenige dier vreemde goden te vereeren, maar de vroege Hebreërs waren vast overtuigd, dat ze in die landen woonden, gelijk Yahweh woonde in Kanaän. Deze vereering van één god, vergezeld van het geloof aan het bestaan van vele goden wordt genoemd „monolatrie“.

„Amos' onderricht aangaande Yahweh gaf de nekslag aan de bestaande monolatrie. Indien de centrale kwaliteit van Yahweh gerechtigheid was, dan moest hij alwetend en alomtegenwoordig zijn, om die gerechtigheid te laten gelden. Amos aarzde niet, om Damascus en Assyrië te begrijpen onder de morele jurisdictie van Yahweh. In de eerste hoofdstukken van zijn boek zag Amos al de volken rondom Palestina onderworpen aan dezelfde straf door het recht en de gerechtigheid door Yahweh geboden, te schenden. Bovendien, de oneenzijdigheid van Yahweh aanduidende, was het ook Amos' geloof, dat de morele wil van Yahweh eindelijk de plaats van de wil aller andere goden had ingenomen. Yahweh is meer dan slechts één der goden — hij is de hoogste god. Hij is niet slechts nationaal, maar God in den zin als wij

dit nu verstaan. Deze idee is uitgedrukt in den naam „God der heirscharen“. Het had betrekking op het heil dat Yahweh had geschapen en waarover hij regeerde. (Zie Amos IV, 13). Met dezen stap was het ethische monotheïsme bereikt.“

Bovenstaande werd terecht verklaard te zijn in strijd met Art. 3 van onze Belijdenis, Heidelb. Cat., vraag 19, en met de Schrift.

Ten tweede gaven de „Notes“ blijken van een naturalistische beschouwing van de openbaring. Zoo werd geleerd door Dr Wezeman:

„Het schijnt, alsof het doel van God, geestelijk medegedeeld aan den profeet, door zijne verbeeldingskracht is overgezet in deze symbolische figuren, en alleen dan is zijn toepassing op actuele aangelegenheden te begrijpen. Dit proces behoort blijkbaar tot het type van geesten (mind) die allereerst denken in beelden (pictures), gelijk gezegd wordt dat schepende geesten vaak doen. Vooral wanneer het subject is van groote maar onduidelijke beweging in den geest des menschen of van gebeurtenissen, die ver in de toekomst liggen, kunnen we verstaan, waarom een symbool het eenige voertuig is voor de ontvangst maar ook voor de uitdrukking van de boodschap.“

In deze passage maakt Dr Wezeman het vizioen, dat één van de voornaamste middelen der openbaring is, het product van den profeet.

„Hij (Amos) deed de waarheid van zijne beweringen niet berusten op wonderen, noch op een boek, maar op geweten en geschiedenis. Hij was één van de eersten, die ontdekte, dat Gods gunst beteekent tucht voor dienst, niet het gemak in voorspoed“.

Doch er werd terecht geconstateerd door de bovenbedoelde Commissie, dat Amos deze bijzondere verzekering deed berusten op „Zoo zegt de Heere“, hetgeen duidelijk blijkt uit Amos 5:16: „Daarom zoo zegt Jehova, de God der heirscharen, de Heere“.

Dr Wezemans leer is dus in strijd met Art. 3 onzer belijdenis en andere uitspraken uit de profetie van Amos.

In de derde plaats waren er in de Notes passages gevonden inhoudende voorstellingen in tegenspraak met het Gereformeerd geloof in de inspiratie der H. Schrift. O.a. leerde hij, dat de instelling van den Grooten Verzoendag post-Mozaisch was.

In betrekking tot dit punt werd aangeleend, dat Dr Wezemans voorstellingen streden met Art. V en Art. VII onzer Belijdenis.

Een vierde soort passages werd genoemd als blijken gevend van ethische voorstellingen van den weg der zaligheid en een corresponderende verklaring van het kruis, welke erg defectief en eenzijdig zijn en als zoodanig niet in overeenstemming met onze Belijdenisschriften en de Schrift.

Dr Wezeman diende een verklaring en verdediging in eindigende met de woorden:

„Broeders, ik heb mijne eerlijke en openhartige reactie gegeven op de artikelen in het synodale rapport vervaardigd door de Synodale Commissie van oordeel, dat ik valsche leeringen onderwezen heb. Als ik denk aan de definitie van valsche leer, zooals gegeven door Dr Herman Bavinck in zijn Geref. Dogm., 2de uitgaaf, deel IV, p. 347, en aanvaard door Joh. Jansen in zijn „De Kerkenordening“, p. 338, dan kan ik niet toestemmen. Dan moet ik herhalen, dat ik geen valsche leer onderwezen heb.“

Echter, de vertolking der Synodale Commissie van valsche leer is blijkbaar anders. Zij zeggen, Agenda, p. 66, „Valsche leeringen zijn onderwijzingen, die ingaan tegen den Bijbel en onze belijdenisschriften. De onderwijzing van valsche leer behoeft niet noodzakelijk opzettelijk en overwogen te zijn, maar kan ook onopzettelijk wezen. Echter het ééne type gaat gemakkelijker in het andere over, wanneer vastgehouden wordt, nadat de foutieve leerings zijn aangewezen.“

Met de reservatie, dat mijne onderwijzing van de gecritiseerde passages niet opzettelijk en overwogen was, maar onopzettelijk, kan ik instemmen met het oordeel van de Commissie, dat hunne definitie van toepassing is op sommige van de passages in mijn notes en daarmee tot de onderwijzing van valsche leer stelt. Dit betreurt ik ten diepste. Ik verwerp (repudiate) wat in de notes onverenigbaar is met Schrift en Belijdenisschriften. Ik vertrouw, dat deze verklaring den weg zal openen voor eene finale vereffening. Met eerbied onderworpen,

(was geteekend) F. H. WEZEMAN.

We laten nu verder „De Wachter“ spreken.

Na deze verdediging en openhartige verklaring van Dr Wezeman gehoord te hebben, stond de Synode ten slotte voor het gewichtige oogenblik van de eindbeslissing. De groote belangrijkheid daarvan werd door allen beseft. Men gevoelde behoefte aan het gebed, aler men Dr Wezeman zich liet afzonderen, om zijn beslissend antwoord op te stellen en aan de Synode mede te deelen. Op gepaste wijze ging de president der vergadering voor in gebed. Daarna verwijderde Dr Wezeman zich, om zijn beslissend antwoord voor te bereiden.

Na eenigen tijd keerde hij terug en las het volgende antwoord voor:

„Eerwaarde Broeders,

Ik heb uwe communicatie ontvangen. Het feit is u bekend, dat ik herhaaldelijk heb verklaard, dat mijn vele „Bible Courses“ eenige weinige verklaringen bevatten, die verkeerd zijn. De Synode veroordeelt deze passages. Ik onderschrijf het oordeel, door de Synode over deze passages geveld en verwerp hierna de onderwijzing, daarin veroordeeld, als zijnde in tegenspraak met het Woord van God en de Belijdenis.“

(Was geteekend) F. H. WEZEMAN.

Met vij
woord al
Daar w
heid, die
lofzang:.

Dat is z
zaak, en
formatie“
sluiten me
der Kerk
te stellen
een bevr
scheuring
Het pla
vergader
met Sherr
dat er al
Kerken i
ons, zoo
sing te b
lijkerwijze
in den S
hanna Ve
Evenzee
plan om
in den St

Grand B

Dr K. S
Zuid“:

Dat nu
gebied oc
waarbij
zei of da
daarin zi
Maar w
van de r
schier en
te verwor
de leiding
teeren. O
napraten.
geslacht
aan hem
Nu zou
teel te o
In de
niet zoo
en werd
dogmatic
literator
grondged
ticus.
De pay
den hoog
Aan wa
standiger
aan een
niet toe.
Een tw
vrijwel
aangaat.
men van
laatste w
zoo wel,
Maar i
een class
de theol
ouderling
de candi
gebeurt
dus elka
in kwest.

„De Wa
kondiging
woordige F

Toen is
Troelstra
acht mij
demonstr
gesproken
ring af
die in h
vinden, c
delijk te
Zoo ons
tie aan e
lijk med
monarch
van het
trof, kon
hoord!

Natuur
„blijde v
volgde g
geerd“, z
Dat wa
En nu
De soc
Woensda
tenis ver
lezers w
prinses J
gedaan!